

การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน

The Relationship Development Between Temple and Community

พระครูพิพัฒนศาสตร์กิจจาทร และปิยวรรณ ทอมจันทร์

Phrakhruphiphatsatsanakitchathon and Piyawan Homchan

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

The Office of Phranakornsi Ayutthaya Primary Educational Service Area 1.

Email: sonchai_mcu1@hotmail.com

บทคัดย่อ

วัดเป็นศูนย์กลางสำคัญในชีวิตของชาวไทยทุกคน พระสงฆ์ในฐานะผู้อยู่อาศัยและปกป้องรักษาวัดก็ย่อมจะมีบทบาทที่สำคัญมากในชุมชนไปด้วยโดยอัตโนมัติ บทบาทตามประเพณีของพระสงฆ์ประกอบด้วย การสอนธรรมะ เป็นพิธีกรในการประกอบพิธีกรรม ช่วยส่งเสริมความสามัคคีของชาวบ้าน ปลอดภัยประชาชนในยามเจ็บไข้ได้ป่วยหรือเวลาที่มีทุกข์ และช่วยตัดสินใจปัญหาข้อพิพาทระหว่างสมาชิกของในหมู่บ้าน พระสงฆ์มีการติดต่อกับชาวบ้านทุกวันและพัวพันกับปัญหาของชาวบ้าน บทบาททางวัดเช่นนี้ถือเป็นการสนองตอบต่อช่องว่างที่รัฐบาลไม่อาจช่วยเหลือประชาชนได้ เช่น ขาดสถานที่เรียนหนังสือ ขาดที่รักษาพยาบาล ไม่มีระบบตำรวจและศาลยุติธรรมในการบริการทางสังคมและสวัสดิการชุมชน เมื่อไม่มีสิ่งดังกล่าวพระสงฆ์จึงเป็นผู้ตัดสินใจปัญหาความขัดแย้ง ทำการอบรมเด็กที่พ่อแม่ไม่อาจจะอบรมได้และช่วยอนุเคราะห์เด็กกำพร้า พระสงฆ์ช่วยสร้างและสั่งสอนเทคนิคขั้นพื้นฐานทางอาชีพซึ่งสามารถมาเรียนได้จากในวัด เช่น สถาปัตยกรรม ช่างไม้ ช่างก่ออิฐปูน ช่วยปรับปรุงการเกษตรและรักษาโรคด้วยยาแผนโบราณ สมุนไพร ต่างๆ เป็นต้น ดังกล่าวมาทั้งหมดนั้นจึงปฏิเสธไม่ได้เลยว่า วัดนั้นเป็นสถานที่ที่เกิดขึ้นมาเพื่อรับใช้ประชาชน ช่วยรักษาประเพณีและพิธีกรรม ช่วยสร้างความทันสมัยให้เกิดขึ้นและในขณะเดียวกันก็ยังสามารถเสถียรภาพมาสู่สังคม

คำสำคัญ : การพัฒนา, ความสัมพันธ์

Abstract

The temple is the life center of every Thais. The monks are as the resident and protect the temple that play the major role in the community automatically. The traditional role of monks consists of Dhamma teaching, the ritual ceremony master, to support the harmony of villagers, condole the people in case of sickness or suffering time, and help to judge the conflict problem of the village members. The monks have the contact with villagers every day and involve the problem of villagers. These roles of temple is the respond the people that government cannot help them such as lack of educational institution, lack of nursing place, no police service system and justice court for social service and community welfare. When it does not have these things, then the monks must be the conflict problem judge, to teach the children that their parents cannot teach them properly and help to support the orphans. The monks help create and teach the basic technique for the career that can come to study within the temple such as architectures, carpenter, building, help to support the agriculture and traditionally disease cure, herbal medicines etc. Therefore, it cannot deny at all that temple is the place for people service, help to preserve the culture and ritual ceremony, to create the modernity and at the same time to keep the peace stability to society.

Keywords : development, relationship

บทนำ

ในอดีตที่ผ่านมาสังคมไทยเป็นสังคมแบบจารีตที่มีพุทธศาสนาเป็นแกนกลางของสังคม พุทธศาสนากลมกลืนอยู่ในวิถีชีวิตของคนในสังคมทุกด้าน ทุกระดับชั้น การตั้งบ้านเรือน ชุมชนสังคมหรือเมืองต้องมีวัดและพระสงฆ์เป็นศูนย์รวมจิตใจ ตลอดจนการประกอบกิจกรรม พระสงฆ์มีบทบาทต่อสังคมทั้งในทางโลกและทางธรรม บ้านกับวัดมีความใกล้ชิดกันอย่างมาก ไม่ออก ในทางธรรมพระสงฆ์มีหน้าที่สอนธรรมอบรมสั่งสอนกุลบุตรกุลธิดา ตลอดจน

ประชาชนทั่วไปให้เป็นคนดีมีศีลธรรม พระสงฆ์ยังมีบทบาทเป็นเนืองนาคบุญ เป็นศูนย์รวมแห่งบุญทั้งหลาย ถือเป็นตัวกลางขรวาสักกับุญกุศล พระสงฆ์จึงได้รับการเคารพยกย่องอย่างสูงจากสังคม และเมื่อประชาชนต้องการจะทำบุญจึงนึกถึงพระสงฆ์ก่อน หรือทำบุญกับพระสงฆ์ก่อน เพราะเชื่อว่าจะทำให้ได้บุญมาก ในชีวิตประจำวันพุทธศาสนาก็ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้คนตั้งแต่ตื่นนอนตอนเช้าคือ ทำบุญใส่บาตรบางคนสวดมนต์ทำวัตร ประกอบกิจกรรมอาชีพการงานด้วยสัมมาอาชีวะ สวดมนต์ภาวนาก่อนนอน หรือวันสำคัญๆ ของชีวิตก็จะประกอบกิจกรรมที่ทำให้เกิดบุญกุศล เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตนและครอบครัว เช่น ทำบุญวันเกิด วันแต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น รวมไปถึงเมื่อตาย ญาติก็จัดงานศพให้มีพระมาสวดและทำบุญอุทิศแก่คนตาย งานประเพณีหรือวันสำคัญต่าง ๆ มักมีพระสงฆ์เข้ามาเกี่ยวข้องเสมอ (ทัศนีย์ เจนวิถีสุข, 2551)

ประเทศไทยนับถือพระพุทธศาสนาและยอมรับนับถือความสามารถของพระสงฆ์ตลอดมา ดังในสมัยสุโขทัยที่พระเจ้าแผ่นดินได้ใช้วัดเป็นสถานที่ทำพิธีทางศาสนา ส่วนพระสงฆ์ก็จะทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาและอบรมประชาชนควบคู่ไปกับการทำพิธีทางศาสนา ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยาสภาพสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้นทำให้วัดมีบทบาทต่อประชาชนมากตามไปด้วยโดยเฉพาะในด้านให้การศึกษาแก่ประชาชน วัดจะจัดให้ตามความสามารถเท่าที่พระสงฆ์ในวัดนั้นๆ จะจัดให้ได้หรือถ้าประชาชนมีความต้องการความรู้เพิ่มเติมก็จะแสวงหาพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถตรงกับความต้องการของเขาเหล่านั้นและนิยมฝากลูกหลานให้เป็นศิษย์เข้ารับการศึกษาเล่าเรียนวิชาความรู้ในด้านที่เกี่ยวกับการป้องกันตัว และการเรียนหนังสือทั้งภาษาไทยและภาษาบาลีเพื่อเตรียมเข้าสู่การอุปสมบทต่อไป ต่อมาสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงรัชกาลที่ 4 การศึกษาต่างๆ ก็ยังจัดให้อยู่ในวัด ดังจะเห็นได้จากการสร้างหอมนเฑียรธรรมในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เพื่อใช้เป็นที่พักพระราชบัณฑิตสอบพระปริยัติธรรมแก่พระภิกษุสามเณร และสร้างวัดโพธิ์ขึ้นพร้อมกับวาดภาพฤษีตัดตน เขียนตำรายาต่างๆ ไว้ ตามระเบียบโปสท์และวิหารเพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้ศึกษาคำความรู้ (พระมหาสมทรง สิรินธโร (สุขสบาย), 2525) จะเห็นได้ว่าวัดและพระสงฆ์กับชุมชนนั้นเป็นของคู่กันมาแต่สมัยโบราณเพราะวัดนอกจากจะให้การศึกษแก่ชุมชน ยังเป็นสถานที่สำหรับประกอบกิจกรรมหรือทำพิธีทางศาสนาอีกด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนในอดีต

คำกล่าวที่ว่า “วัด บ้าน โรงเรียน” ซึ่งเคยได้ยินกันคุ้นหูมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งเป็นคำที่มีนัยสำคัญของคำแต่ละคำ หากจะแยกออกเป็นส่วนๆ ก็จะเป็นคำที่มีความหมายเฉพาะของแต่ละบริบท วัด ในอดีตถือเป็นสถานที่บ่มเพาะ ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม เป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้คนคู่กับสังคมไทยมาก่อนที่จะมีการสร้างโรงเรียนในชุมชนถือว่าวัดเป็นสถานที่ที่ฝึกอบรม และจะเห็นว่าชายที่จะแต่งงานออกเรือนจะต้องบวชก่อน หรือชายไทยที่มีอายุ 20 ปีจะต้องบวช บางคนก็บวชเรียน ดังนั้นความเกี่ยวเนื่องผูกพันกันระหว่างวัดกับชุมชน หรือบ้านก็ดำเนินมาช้านาน (กระทรวงศึกษาธิการ กรมสามัญศึกษา, 2543) วัดเป็นศูนย์กลางของสังคมและเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนโดยมีพระสงฆ์เป็นผู้แทนของวัดที่คอยชี้แนะแนวทางในการปฏิบัติตนให้ไปในทางที่ดี เพื่อก่อให้เกิดความศรัทธาเชื่อถือว่าพระสงฆ์เป็นผู้มีสติปัญญารอบรู้วิชาการต่างๆ เหนือกว่าประชาชนทั่วไปซึ่งสามารถให้คำปรึกษาแก่ประชาชนที่มาขอคำปรึกษาได้

กิจกรรมของวัดในสมัยพุทธกาลเป็นกิจกรรมทางศาสนาหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาแทบทั้งสิ้น ในอดีตวัดกลายเป็นศูนย์กลางของสังคมไทยมีบทบาททั้งในด้านศาสนา สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษาและครอบคลุมเกือบทุกด้านอย่างเด่นชัด เป็นศูนย์กลางในการบริหารกิจกรรมต่างๆ ทั้งในด้านศาสนจักรและอาณาจักร เมื่อศึกษาและพิจารณาถึงบทบาททางสังคมและความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชาวบ้านหรือชุมชน ตั้งแต่อดีตที่ผ่านมาแล้ว จะพบว่า วัดในพระพุทธศาสนาได้มีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนไทยหรือชุมชนไทยเป็นอย่างมาก ถึงแม้ว่าหน้าที่อันดับแรกของวัดคือ การที่จะให้ผู้มาบวชมาเรียนไปสู่พระนิพพาน วัดยังมีหน้าที่อื่น ๆ อีกเช่น เป็นที่พำนักแก่ผู้เดินทางมาศึกษาหลักสูตรสั้นๆ ในเมืองใหญ่ วัดยังเป็นที่พักของนักเรียนนิสิตนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด นอกจากนี้ครอบครัวที่ยากจน หรือเด็กกำพร้าสามารถพึ่งพาอาศัยวัดโดยมาขออาศัยอยู่ตลอดศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนวัด (พระเจียน กันทะบุตร (ตึกขปญญ), 2547) ซึ่งสามารถสรุปให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าบทบาทของวัดในอดีตจึงเป็นไป ดังนี้

1. เป็นสถานศึกษาสำหรับชาวบ้าน ส่งบุตรหลานมารับใช้พระ รับการอบรมทางด้านศีลธรรมและเล่าเรียนวิชาต่างๆ ตามที่มีสอนในสมัยนั้นๆ รวมทั้งเป็นศูนย์รวมของเยาวชน

2. เป็นสถานสงเคราะห์บุตรหลานของชาวบ้านที่ยากจนได้มาอาศัยเลี้ยงชีวิตอยู่ศึกษาเล่าเรียนด้วย ตลอดถึงผู้ใหญ่ที่ขัดสนมาอาศัยวัด
3. เป็นสถานพยาบาลที่แจกจ่ายยา รักษาผู้เจ็บป่วย
4. เป็นที่พักคนเดินทาง
5. เป็นสโมสรที่ชาวบ้านมาพบปะสังสรรค์ พักผ่อนหย่อนใจ หาความรู้เพิ่มเติม
6. เป็นสถานบันเทิงที่จัดงานเทศกาลและมหรสพต่างๆ สำหรับชาวบ้าน
7. เป็นที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เป็นที่ปรึกษาแก้ปัญหาชีวิตครอบครัวและความทุกข์ต่างๆ
8. เป็นศูนย์กลางศิลปวัฒนธรรมที่รวบรวมศิลปกรรมต่างๆ ของชาติเปรียบเสมือนพิพิธภัณฑ์
9. เป็นคลังวัสดุสำหรับเก็บของใช้ไว้ซึ่งชาวบ้านจะได้ใช้ร่วมกันเมื่อมีงานวัดและขอยืมไปใช้เมื่อคนมีงานต่างๆ
10. เป็นศูนย์กลางการปกครอง ที่กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านจะเรียกลูกบ้านมาประชุมกันบอกแจ้งกิจกรรมต่างๆ
11. เป็นที่ประกอบพิธีกรรมหรือให้บริการด้านพิธีกรรมอันเป็นเรื่องผูกพันกับชีวิตของทุกคนในระยะต่างๆ (วันดียง ชูยศ, 2529)

เมื่อพิจารณาจากบทบาทเหล่านี้แล้วจะเห็นว่าวัดเป็นศูนย์กลางของสังคมเป็นที่รวมจิตใจของประชาชนและพระสงฆ์ซึ่งเป็นตัวแทนของวัดในบทบาทเหล่านี้ก็กลายเป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชนเป็นศูนย์กลางแห่งความเคารพนับถือและการร่วมมือดังนั้นกิจกรรมของวัดที่สัมพันธ์กับชาวบ้านหรือชุมชนจึงมองได้ 2 ส่วนคือ กิจกรรมที่วัดดำเนินการเองเช่นเป็นที่พักของคนเดินทางเป็นสโมสรที่ชาวบ้านมาพบปะสังสรรค์หย่อนใจหาความรู้เพิ่มเติมและเป็นคลังวัสดุสำหรับเก็บของใช้ต่างๆ เป็นต้นและกิจกรรมที่พระสงฆ์เป็นผู้ดำเนินการเองเช่นการเปิดสอนธรรมะภายในวัดอบรมสั่งสอนศีลธรรมในวันพระและวันอาทิตย์จัดตั้งศูนย์ปรึกษาปัญหาชีวิตของชาวบ้านเป็นผู้นำหรือสนับสนุนให้มีการจัดการประเพณีขึ้นในท้องถิ่นโดยยึดหลักความถูกต้องเหมาะสมและประหยัดเรียบง่าย เป็นต้นโดยนัยนี้กิจกรรมของวัดในสังคมไทยในอดีตที่สัมพันธ์กับชาวบ้านหรือชุมชนได้กลายเป็นหลักความมั่นคงของชาติในฐานะเป็นที่ยึดเหนี่ยวประชาชนให้มีความสามัคคีและให้รวมตัวกันเข้าเป็นหน่วยหนึ่งๆ ได้นอกจากการช่วยให้

เกิดความสามัคคี ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการประพฤติศีลธรรมในสังคมระดับระดับประเทศด้วย เพราะความเป็นที่ได้รับความเคารพนับถือ น่าจะมีบทบาทสำคัญในการควบคุมทางสังคมระดับประเทศไทยด้วย เพราะความเป็นที่เคารพนับถือของพระสงฆ์นั้นเป็นไปอย่างกว้างขวางทั่วทุกส่วนทุกชั้นของสังคม นับแต่พระมหากษัตริย์ลงมาสาเหตุที่วัดในอดีตได้กลายเป็นศูนย์กลางของชุมชนเป็นที่พึ่งทางจิตใจของประชาชน และเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมของชาวบ้านหรือชุมชนว่าอาจมีสาเหตุมาดังนี้ คือ

1. สภาพของสังคมไทยในอดีตเอื้ออำนวยให้วัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมของชาวบ้านหรือชุมชนเนื่องจากสังคมไทยในอดีตเป็นสังคมที่ยึดเอาศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจให้ศาสนาเป็นเครื่องนำทางชีวิตและการที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติพระวินัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับชาวบ้านทำให้พระสงฆ์ต้องตระหนักในหน้าที่ของตนที่จะต้องปฏิบัติต่อชาวบ้านหรือชุมชนเป็นไปด้วยดีและเหมาะสมกับสังคมไทยในอดีตจึงนับถือศรัทธาในตัวพระสงฆ์มากยกย่องให้พระสงฆ์เป็นผู้นำจิตใจและทางสติปัญญาโดยปริยายชาวบ้านมีพระสงฆ์เป็นผู้นำในสังคมมีวัดเป็นศูนย์กลางในการปฏิบัติงานและดำเนินกิจกรรมต่างๆวัดจึงมีบทบาทในการจัดกิจกรรมที่สำคัญต่อชาวบ้านและชุมชน ทั้งยังประหยัดค่าใช้จ่ายในทุกๆด้าน อีกทั้งยังเป็นการชักชวนให้คนเข้าวัดโดยทางอ้อมได้ใกล้ชิดพระพุทธศาสนาและพระสงฆ์เองก็สามารถอบรมสั่งสอนหลักธรรมลงไปได้ในเวลาที่มีกิจกรรมขึ้นในวัด

2. สังคมสงฆ์เป็นสังคมที่ไม่มีมีการแบ่งชั้นวรรณะพระสงฆ์ดำเนินชีวิตร่วมกันตามพระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติได้เปิดโอกาสให้พุทธศาสนิกชนที่มีคุณสมบัติถูกต้องตามพระธรรมวินัยเข้ารับการอุปสมบทอย่างเสมอภาค วัดจึงเป็นสถานที่ที่เปิดกว้างสำหรับทุกคนและเมื่อบวชเข้ามาแล้วก็จะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันไม่มียศถาบรรดาศักดิ์เข้ามาเกี่ยวข้องแต่อยู่ร่วมกันตามหลักพระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงวางไว้ วัดจึงให้ความเสมอภาคแก่ทุกคนเอื้ออาทรต่อทุกคนโดยชี้ทางพ้นทุกข์ให้ตามแต่ความสามารถและสติปัญญาของแต่ละคน วัดจึงเป็นศูนย์กลางแห่งกิจกรรมต่างๆที่บริการทางสังคมต่อคนทุกชั้น รับผิดชอบต่อสังคมได้มากกว่าสถาบันอื่นๆและการขอความช่วยเหลือจากพระสงฆ์ก็ไม่ต้องดำเนินการหลายขั้นตอนเหมือนระบบราชการรู้ผลในทันทีที่ติดต่อ ทำให้ประหยัดเวลา ชาวบ้านจึงนิยมที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่วัด เพราะสะดวกในการติดต่อซึ่งกันและกัน

3. เพื่อเป็นการดึงดูดคนให้เข้าวัดโดยทางอ้อม คือพระสงฆ์ที่อยู่ในวัด เมื่อสามารถกระทำตัวให้เป็นที่เคารพเลื่อมใสแก่ชุมชนได้แล้ว ก็สามารถที่จะทำให่วัดมีบทบาทในสังคมเพิ่มมากขึ้นโดยการชักจูงให้ชาวบ้านมาจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่วัดให้มากขึ้น ซึ่งเป็นการชักนำคนให้เข้าวัด เพื่อจะได้ใกล้ชิดพระพุทธรูปศาสดามากกว่าที่จะไปเที่ยวเตร่หาความสุขทางอื่นตามความนิยมของสังคม อีกทั้งบางคนไม่สนใจศาสนารูปแบบคำสอน แต่สนใจในรูปของพิธีกรรม เมื่อมีพิธีกรรมบางอย่างต้องมาจัดที่วัด ก็เลยต้องมาวัดอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ พระสงฆ์ก็สามารถสอดแทรกหลักธรรมคำสอนลงในพิธีกรรมต่างๆ ได้อย่างสะดวก ดังนั้นพระสงฆ์จึงยินดีที่จะให้วัดเป็นที่จัดกิจกรรมของชุมชนของสังคมเพราะได้ประโยชน์หลายอย่างรวมกัน

4. ต้องการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างไกลออกไปและให้ได้ผลมากยิ่งขึ้น โดยการให้วัดเป็นที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อที่จะได้สอดแทรกหลักธรรมคำสั่งสอนนั้นลงไปในกิจกรรมที่จัดขึ้นประชาชนก็ย่อมได้รับหลักในพระพุทธศาสนาไปที่ละน้อยจนแทบไม่รู้ตัว เมื่อมาวัดบ่อยๆ ก็ย่อมได้รับหลักธรรมคำสอนกลับไปทุกครั้ง ในที่สุดก็มีธรรมะติดตัวไป แต่การสอนหลักธรรมโดยตรงบางครั้งก็ไม่ได้ผล เช่น หลักธรรมทางสังคมในเรื่องความสามัคคี เมื่อมาจัดกิจกรรมที่วัดร่วมมือร่วมใจกันทำ ทำให้กิจกรรมนั้นประสบความสำเร็จก็เห็นประโยชน์คุณค่า และความสำคัญของหลักธรรมเมื่อได้ปฏิบัติอย่างจริงจัง เป็นต้น พระสงฆ์จึงต้องนำความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมมาใช้ในการสอนควบคู่กันไป และการทำกิจกรรมก็เป็นการเผยแผ่ธรรมะไปในรูปของการทำประโยชน์ให้สังคมอีกด้วย

ดังนั้นเมื่อมองย้อนกลับไปในอดีตบทบาทของวัดจึงมีประโยชน์มากทั้งต่อสถาบันศาสนาและสังคมไทยด้วย วัดกลายเป็นศูนย์กลางของสังคม พระสงฆ์กลายเป็นผู้นำด้านจิตใจและเป็นศูนย์รวมในความร่วมมือด้านต่าง ๆ เพราะพระสงฆ์เป็นผู้บริสุทธิ์ มีความเสียสละ และเป็นผู้นำด้านสติปัญญา ชาวบ้านได้รับเอาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต มีวัดและพระสงฆ์เป็นที่พึ่งในเวลาที่มีอุปสรรคปัญหาต่างๆในชีวิต เป็นศูนย์รวมทางจิตใจของสังคมไทย

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างวัดและชุมชนผ่านกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา

ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนในปัจจุบัน

ปัจจุบันวัดตามชนเมืองหรือชนบทยังคงเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน ซึ่งต่างจากในเมืองใหญ่ที่วัดกลายเป็นเพียงสถานที่จำพรรษาของพระสงฆ์และเพื่อประกอบพิธีทางศาสนาเท่านั้น ซึ่งทำให้ในปัจจุบันบทบาทของวัดและพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมไทยเกิดความสั่นคลอนไม่น้อย เนื่องจากวัดมีรูปแบบการพัฒนาตนเองอย่างเชื่องช้าไม่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก และประเทศที่เกิดการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ทั้งในเรื่องเทคโนโลยี เศรษฐกิจ เงื่อนไขในการดำรงชีวิตของคนสมัยใหม่ที่เร่งรีบ เร็ววันทันด่วน ด้วยปัจจัยต่างๆที่เกิดขึ้นก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนเดินห่างกันออกไปเรื่อยๆ ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนที่เราเห็นกันในปัจจุบันเหลือเพียงสถานที่เชิงสัญลักษณ์ที่มีไว้ตอบสนองในด้านประเพณี พิธีกรรมทางศาสนาหรือเป็นสถานที่ที่จัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมประจำชาติในวันสำคัญต่างๆเท่านั้น เช่น วันลอยกระทง วันทางศาสนาต่างๆ เป็นต้น ในอีกด้านหนึ่งภาพลักษณ์ของวัดและพระสงฆ์ในปัจจุบันก็ถูกมองว่าเป็นแหล่งกอบโกยผลประโยชน์จากความเชื่อของพุทธศาสนิกชน ทรัพยากรภายในวัดอย่างพระสงฆ์ได้รับการตั้งข้อสังเกตว่าเป็นบุคลากรที่ไร้ประสิทธิภาพเสียส่วนใหญ่ ในขณะที่ชุมชนรอบวัดก็เต็มไปด้วยแหล่งอบายมุขเสื่อมโทรม ด้วยสาเหตุนี้เองที่ทำให้ความศรัทธาของพุทธศาสนิกชน ที่มีต่อวัดและพระสงฆ์เริ่มสูญหายไปทีละน้อย

การเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในสังคมไทยนี้ก็ เป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้ ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับประชาชนเหินห่างจากกัน ซึ่งบทบาทของวัดที่ยังคงเหลืออยู่บ้าง ในปัจจุบันก็มีลักษณะที่ผิดเพี้ยนไปจากเดิม คือ

1. วัดเคยเป็นที่บวชเรียนของลูกหลานในท้องถิ่น ก็กลายเป็นที่บวชของคนหนุ่มจาก ท้องที่อื่น

2. วัดเคยเป็นสถานที่บำเพ็ญกุศลของชาวบ้านตามลัทธิเถรวาท ก็ถูกเปลี่ยนให้มี สภาพคล้ายกับโรงพระตามแบบมหายานในต่างประเทศเป็นจำนวนมาก

3. วัดซึ่งเคยเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด ร่มรื่น เป็นสิ่งดึงดูดใจชาวบ้านให้เข้าไป พักผ่อนหย่อนใจก็กลายเป็นวัดที่ขาดระเบียบ สกปรก และขาดความร่มรื่น ทำให้ประชาชนไม่ ศรัทธาไม่อยากเข้าวัด

4. วัดที่เคยเป็นศูนย์กลางทางสังคมที่พึ่งปรารถนาก็กลายเป็นแหล่งรวมอบายมุข (พระสุธีวรญาณ, 2549: 168–169)

ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับพุทธศาสนาในปัจจุบัน เช่น การประพฤติตัวไม่เหมาะสมของ ภิกษุสามเณร ใช้สื่อเทคโนโลยีโซเชียลอย่างไม่ระวัง การปล่อยให้มิใช่ผู้แสวงหาผลประโยชน์ใน วัด เป็นต้น ซึ่งเป็นอีกเหตุปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ประชาชนไม่นิยมเข้าวัด ปัญหาหลักของ พระพุทธศาสนาต้องพิจารณาในองค์รวมเริ่มตั้งแต่บริบททางสังคมไทยก่อนที่พระพุทธศาสนา จะเผยแผ่เข้ามา มีการนับถือผีสงเทวดา เครื่องรางของขลัง พิธีกรรมต่างๆ ตามแบบศาสนา พราหมณ์ที่เข้ามาเผยแผ่ก่อน เมื่อพระพุทธศาสนาเข้ามาจึงไม่ได้เข้ามาแบบบริสุทธิ์ มีการ ประยุกต์ผสมผสานกับลัทธิความเชื่อเดิมๆ และเมื่อกล่าวถึงเรื่องความประพฤติของพระภิกษุ สามเณรซึ่งมักเกิดจากปัญหาต่าง ๆ ที่สั่งสมมา รวมทั้งปัญหาสังคมในทุกระดับชั้น ผู้ที่เข้ามา บวชก็คือ คนที่มาจากสังคมปัจจุบัน ผ่านระบบครอบครัว โรงเรียน มหาวิทยาลัย วัด ในแบบ ต่างๆ ตามสภาพแวดล้อมที่เคยอาศัยเมื่อเข้ามาบวชย่อมต้องมีอุปนิสัยเดิมๆ ติดเข้ามาด้วย ไม่ สามารถเป็นผู้ที่สมบูรณ์แบบในทันทีทันใด หากแต่ทุกคนที่เข้ามาบวชก็อยู่ในฐานะที่ต้อง ฝึกฝนปฏิบัติตนเพื่อพัฒนาตัวเองให้ดีขึ้นได้มากน้อยก็ย่อมขึ้นอยู่กับพื้นฐานของแต่ละ คน ปัญหาการประพฤติผิดพระธรรมวินัยของพระภิกษุสามเณร เป็นปัญหาที่วิกฤตที่สุดใน ปัจจุบัน เพราะพระภิกษุสามเณรเป็นตัวแทนของพระรัตนตรัย ความศรัทธาของประชาชนที่มี ต่อพระพุทธศาสนานั้น ส่วนหนึ่งมาจากการประพฤติปฏิบัติของพระภิกษุสามเณร หากท่าน

เหล่านั้นประพาศติผิดต่อพระธรรมวินัยแล้ว ย่อมมีผลต่อศรัทธาของประชาชนอย่างมาก ปัญหาการประพาศติผิดพระวินัยของพระภิกษุสามเณรนั้น พอจะสรุปสาเหตุได้ดังนี้ (พระมหาสาพันธ์ มหาบุญโญ, 2561) คือ

1. พระภิกษุสามเณรในพระพุทธศาสนาของสังคมไทยมีพื้นฐานทางครอบครัวแตกต่างกัน

2. มีระดับการศึกษาและสติปัญญาแตกต่างกัน

3. เหตุฉงใจในการบรรพชาและอุปสมบทแตกต่างกัน

4. การขอบรรพชาและอุปสมบท เป็นกระบวนการที่ทำได้ง่าย ไม่มีระเบียบในการปฏิบัติเป็นมาตรฐานเดียวกันในการพิจารณาและฝึกก่อนให้การบรรพชาและอุปสมบท

5. พระอุปัชฌาย์ผู้มีอำนาจตามกฎหมายในการให้บรรพชาและอุปสมบท ไม่ได้อบรมสั่งสอนพระบวชใหม่ที่ตนบวชให้เท่าที่ควร มุ่งเน้นอดีตเรกลากอันเกิดจากผู้บวชเป็นหลัก จึงได้แต่ปริมาณ ไม่ได้คุณภาพตามต้องการ ควรมีมาตรการหรือมาตรฐานให้กับพระอุปัชฌาย์ทุกรูปได้นำไปเป็นแนวปฏิบัติที่ชัดเจนกว่าที่เป็นอยู่

6. เจ้าอาวาสที่มีหน้าคุณแลอบรมสั่งสอนไม่มีเวลาอันเนื่องจากอำนาจต่างๆ เบียดเสร็จอยู่กับเจ้าอาวาสหมด ทำให้เจ้าอาวาสไม่มีเวลาต่อการอบรมสั่งสอน เพราะภารกิจต่าง ๆ เบียดบังเอาเวลาไปหมด

7. สื่อมวลชนเสนอข่าวเกินความเป็นจริง โดยมุ่งขายข่าวมากกว่าจะร่วมรับผิดชอบต่อปัญหา บางทีข่าวไม่เป็นจริงอย่างที่เสนอไปแล้ว แต่ไม่มีความรับผิดชอบใดๆ ทำให้พระภิกษุที่ติดเป็นจำเลยที่ถูกสังคมตัดสินผิดแล้วโดยไม่มีโอกาสชี้แจงต่อสังคม

ตามที่ได้กล่าวมาเบื้องต้นจะเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนเกิดการถอยห่างออกจากกันเรื่อยๆ สังคมถูกกำหนดอนาคตด้วยวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีแต่ชีวิตผู้คนก็หมดอิสรภาพเช่นกัน จากผลพวงของวิทยาศาสตร์ทำให้สังคมเกิดความเครียดในจิตใจ ไม่มีความสุข ที่พึ่งใหม่ก็ไม่ปลอดภัย จะหันกลับไปหาศาสนาอีกก็ไม่แนใจจึงเกิดความสงสัยลังเลใจตลอดเวลา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงรอยแยกของความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับประชาชนจนกลายเป็นช่องว่างทางสังคมที่สื่อเค้าให้เห็นถึงปัญหาในความสัมพันธ์ที่ดึงามให้สูญหายไป ที่จากเดิมบทบาทของวัดเคยมีการทำหน้าที่ต่อสังคมทั้งทางโลกและทางธรรม กล่าวคือ วัดในอดีตไม่ได้เป็นเพียงสถานที่พึ่งทางจิตวิญญาณ

ของสังคมเท่านั้น แต่ยังเป็นสิ่งที่พึงทางร่างกายและความต้องการขั้นพื้นฐานของวิถีชีวิตประชาชนด้วย ซึ่งปัจจุบันปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสถาบันพุทธศาสนานับตั้งแต่ประมาณ 50 กว่าปีที่ผ่านมาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางลบอย่างมากมาย จนกลายเป็นวิกฤตการณ์ในพระพุทธานุชาจนกระทั่งไม่ได้เป็นศาสนาประจำชาติที่ตราไว้เป็นกฎหมายต่อไปอีกแล้ว

การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน

สังคมไทยตั้งแต่อดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน อิทธิพลของพระพุทธานุชาเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดวิถีชีวิตของชาวไทยเริ่มตั้งแต่เกิดจนตาย คนไทยทุกเพศทุกวัยไม่ว่าจะเป็นชายหรือหญิง เด็กน้อย หนุ่มสาวหรือแม่แต่คนแก่ล้วนมีความใกล้ชิดกับพระและวัด ทำให้ได้มีโอกาสซึมซับหลักธรรมทางพระพุทธานุชาและได้รับการอบรมสั่งสอนจากพระภิกษุสงฆ์ แต่ในปัจจุบันด้วยข้อจำกัดหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการจราจรที่แออัด ข้อมูลข่าวสารจากกระแสวิกฤต ช่วงเวลาที่ไม่เอื้ออำนวยทำให้การเข้าวัดของคนไทยกลายเป็นเรื่องที่ยากลำบากมากขึ้น ดังนั้น วัดจึงต้องดำรงรักษาไว้ซึ่งเนื้อหาสาระสำคัญของความเป็นวัดอย่างแท้จริง แม้จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพตามยุคสมัยวัตถุนิยม แต่วัดจะต้องคงไว้ซึ่งจิตนิยมบนหลักการ สะอาด สงบ และสว่าง ของไตรสิกขา และเป็นที่พักของประชาชน เป็นแหล่งศึกษา สำหรับการเรียนรู้ทางพระพุทธานุชา เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชนด้วยเหตุผลที่ว่า

1. ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับวัดมีความแนบแน่นต่อกัน
2. กิจกรรมของวัดกับชุมชนเป็นกิจกรรมที่เอื้อประโยชน์ต่อกัน
3. บรรยากาศของวัดทั้งพระเณร สถานที่ พิธีกรรม เป็นที่ศรัทธาของประชาชน
4. กิจกรรมที่วัดจัดขึ้นนั้นส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชน
5. วัดทำบทบาทหน้าที่ถูกต้อง ในด้านการบริหาร การจัดการวัด การปรับปรุงวัด

และการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนได้ (พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล), 2539)

ไม่เพียงแต่วัดที่ต้องการพัฒนาเท่านั้น พระสงฆ์ที่เปรียบเสมือนเป็นผู้นำชุมชนก็เช่นกัน พระสงฆ์ควรสวมบทบาทนักพัฒนาชุมชนประสานหลักคำสอนทางพุทธานุชากับชุมชนให้เกิดผลเป็นการเรียนรู้นำไปสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม โดยหลักการพระสงฆ์พึงทำประโยชน์ต่อสังคมโดยใช้หลักธรรมอันเป็น

หลักการทางพุทธศาสนา และหลักปฏิบัติพระสงฆ์เป็นผู้ที่ภาพลักษณ์ของความเสียสละทำให้เกิดความศรัทธานำไปสู่การลงมือปฏิบัติ ร่วมปฏิบัติ เช่นกรณีพระครูอุภัยโกศล (หลวงพี่ช้าง) พระสงฆ์นักพัฒนาผู้คิดนอกรอบชูปชีวิตผู้ด้อยโอกาสในชุมชน หลวงพี่ช้างเป็นพระที่มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคม ชาวบ้านที่เป็นหนี้สินต้องมาพึ่งพาจึงพยายามให้ชาวบ้านมีอาชีพสุจริต ดำเนินชีวิตตามความพอเพียงและใช้ธรรมะของพระพุทธเจ้า ชาวบ้านหรือเด็กมีต้นทุนต่ำจึงพยายามจะพัฒนาต้นทุนชีวิตให้ดีขึ้น เพื่อให้ชาวบ้านหาแนวทางของตัวเองเจอ เพื่อนำไปประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองและครอบครัวในทางสุจริต ดังนั้นหลวงพี่ช้างจึงอุปการะเลี้ยงดูเด็ก ๆ ที่บ้านแตกสาแหรกขาดเป็นจำนวนมาก บางคนก็บวชเป็นสามเณรที่วัด ซึ่งหลวงพี่จะใช้วิธีในการปรับเปลี่ยนนิสัยเด็กๆเหล่านั้น แต่ที่สำคัญก็คือ การให้ความรักและการให้อาชีพ ภารกิจในการสร้างคนและชุมชนของหลวงพี่ช้างยังมีหลายมิติ เช่น โครงการดูแลคนไข้ติดเตียง ผู้ป่วยระยะสุดท้าย กิจกรรมเคลียร์บุญเพื่อสงเคราะห์และอนุเคราะห์ประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น (มติชนออนไลน์, 2561)

นอกจากนั้นพระครูอุภัยโกศล (หลวงพี่ช้าง)ยังได้นอบนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปสู่ชีวิตของผู้คน เช่น อปรีหानीยธรรม การรวมตัวกันทำอาชีพสุจริต หมั่นประชุมพูดคุยกัน รวมถึงความออกไปช่วยเหลือบุคคลที่มีความทุกข์ ถือว่า “เอาธรรมไปทำ” ธรรมะจึงต้องมีชีวิตเป็นหนึ่งเดียวกับสังคม ซึ่งท่านได้กล่าวว่า “เราทำงานพัฒนาต้องมีแก่น ไม่ได้ต้องมีแก่นแก่นของเราทำเพื่อส่วนรวมมิใช่ส่วนตน เมื่อเจออุปสรรคจะสนใจคำถาม แล้วตอบคำถามแต่ไม่ตอบโต้ใดๆ เราทำเพื่อคนอื่น” ซึ่งความสำเร็จสูงสุดของการเป็นพระนักพัฒนาคือ การอยู่ดีกินดีของคนในชุมชน ช่วยหาทางออกให้คนอื่นให้ชีวิตเขามีหนทางสว่างในชีวิต พระสงฆ์สายบริหารที่ผ่านการพัฒนาจะเข้าใจพระสงฆ์ที่ทำงานด้านการพัฒนาในบริบทต่างๆ ปัจจุบันพระสงฆ์ห่างจากชุมชน เวลาพระสงฆ์เดือดร้อน คนในชุมชนก็ไม่รักษาวัดและพระสงฆ์ จึงแสดงให้เห็นว่า วัดต้องเป็นหนึ่งเดียวกันชุมชน สถาบันสงฆ์จึงจะอยู่รอด เป้าหมายสูงสุดก็คือความเป็นสันติสุขในสังคม

ภาพที่ 2 พระครูอุภัยโกศล (หลวงพี่ช้าง)
พระสงฆ์นักพัฒนาผู้คิดนอกรอบชุมชนชีวิตผู้ด้อยโอกาสในชุมชน
สร้างงาน สร้างอาชีพให้กับชาวบ้านในชุมชน

บทสรุป

ความสัมพันธ์ระหว่างวัดและชุมชนเป็นความสัมพันธ์แบบถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นความสัมพันธ์ที่มีวัดเป็นจุดศูนย์กลางในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งทางด้านการศึกษา การเรียนรู้วิถีชีวิตและและเป็นที่ยอมรับชมเชยให้กับประชาชน วัดจึงเปรียบเสมือนเป็นบ้านหลังที่สองของชุมชน ในการร่วมกันทำกิจกรรมและสิ่งที่เป็นวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนนั้นๆ ประชาชนในชุมชนจึงให้ความร่วมมือในการร่วมกันสร้างเสนาสนะถาวรวัตถุภายในวัดให้ดูสวยงามเป็นที่เชิดหน้าชูตาของชุมชนที่อยู่ภายในเขตวัด แต่ในปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมโดยการแทรกแซงของกระแสโซเชียล สื่อสารสนเทศ เทคโนโลยีที่ล้ำสมัย ตลอดจนสังคมที่ขยายใหญ่ขึ้นได้เข้ามามีบทบาทต่อความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนส่งผลให้ประชาชนไม่เข้าวัด หรืออยู่ห่างออกจากวัดไป ดังนั้น การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างวัดและชุมชนจึงต้องอาศัยพระสงฆ์ที่เปรียบเป็นตัวแทนศาสนาพุทธและเปรียบเสมือนผู้นำชุมชน พระสงฆ์ต้องทำให้วัดและชุมชนมีความสามัคคีกัน วัดสามารถเป็นที่พึ่งและเป็นศูนย์กลางของคนในชุมชน ให้ความช่วยเหลือคนในชุมชนไม่ว่าจะเป็นการเกิด การป่วย การตาย หรืองานกิจกรรมของชุมชนพระสงฆ์ในวัดต้องมีส่วนร่วมช่วยเหลือคนในชุมชน การสร้างงานให้คนในชุมชนถือเป็นวิธีการที่ทำให้ประชาชนมีรายได้สามารถเลี้ยงครอบครัวให้อิ่มท้อง ซึ่งพร้อมที่จะรับฟังธรรมะจากพระสงฆ์ได้ต่อไป การพัฒนาชุมชนในบางครั้งพระสงฆ์อาจถูกตำหนิจากสังคมว่าท่านกระทำไม่เหมาะสม ผิดพระวินัย ไม่ใช่กิจของสงฆ์ แต่เมื่อ

พิจารณาถึงแก่นแท้และจุดมุ่งหมายของการกระทำล้วนแล้วแต่เป็นการทำเพื่อพุทธศาสนา เพื่อตอบแทนคุณของข้าว คุณของน้ำที่ประชาชนในชุมชน เพื่อให้ทรงคุณค่าของความเป็นสงฆ์ที่คนกราบไหว้และเพื่อคืนประโยชน์สู่คนในชุมชนนั่นเอง

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ กรมสามัญศึกษา. (2543). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา.
- ทัศนีย์ เจนวิถีสุข. (2551). พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม : กรณีศึกษาสังคมไทย. **บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์**, ปีที่ 4 ฉบับที่ 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2551).
- บ้านเมืองออนไลน์. (2561). **พระสงฆ์นักพัฒนา**. สืบค้นเมื่อ 4 กรกฎาคม 2561, จาก <http://www.banmuang.co.th/news/education/96150>.
- พระเจียน กัณฑ์บุตร (ตฤขปญโญ). (2547). สังฆิกเสนาสนะ : ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับหมู่บ้าน”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พุทธศาสนศึกษา)**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระมหาสมทรง สิริธโร (สุขสบาย). (2525). **บทบาทของวัดและพระสงฆ์ไทยในอนาคต**, เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องบทบาทของวัดและพระสงฆ์ไทยในอนาคต. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา.
- พระมหาสายันต์ มหาปุญโญ. (2561). **ปัญหาพระพุทธศาสนาในประเทศไทย มองให้รู้ ดูให้เข้าใจ ใครต้องรับผิดชอบ**. สืบค้นเมื่อ 4 กรกฎาคม 2561 จาก <https://pantip.com/topic/32984385>.
- พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล). (2539). **การบริหารวัด**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ.
- พระสุธีวรญาณ. (2549). **พุทธศาสตร์ปริทรรศน์ : รวมผลงานทางวิชาการเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ.
- วันดีง ชูยศ. (2529) การศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของวัดและมัสยิต. **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล.